oordeel te zwaarder

revisie.

nam de Classis Rot-
voorstel aan:

benoeme deputaten om
tijd gekomen is en de
dringen, om tegenover
ar opleveren voor de
igenis te doen hooren;
aatregelen, om in onze
t formulier tot bevesti-
oodanig te wijzigen en
icht is met het oog op
aangaande het huwelijk
wat de behoeften van

reking heeft de clas-
orstel van de classis-
etuigd.

naar recht.

n, toen Koning Lo-
de, dat de predikan-
erk verzekerd zouden
notene tractementen,
Er lag in dit besluit
nding van het recht,
op de dusver hun
en bezaten.
lie dit ontkent, schijnt
wat aan dit besluit
et plan was n.l. aan-
ing opgekomen, die
Roomsche zijde werd
en de goederen, die
kantoren bevonden,
leren, waaruit de trac-
den, door den Staat
n de inkomsten te
bedienaren van de
dheden daaruit een
keren. Het was de
belast was met de
re godsdiensten, die
an terugbracht door
eze pastoriegoederen
emeenten, waaronder
dat hier confiscatie
lijke inbreuk op het
gemeenten zou zijn.
ats wees de Minister
uit dienzelfden hoofde
stelijke kantoren de
an de onderscheidene
maals hare pastorie-
ien binnengedragen,
o evenredige als ge-
redikanten mochten
lat de Staat, onder
n, daarvoor gewaar-

schouwingen van den
eel juist waren, kan
worden gelaten. Ik
ministerieele uiteen-
te verklaren is, welke
oninklijk besluit van
faut juger les écrits
n het gaat niet aan
houwingen, die aan
nale vergadering van
gen, als uitgangspunt
verklaring van het
1808. Het rechts-
Minister, die in dit
n invloed heeft uit-
uit van den Koning,
e plaats in aanmer-
er men vraagt naar
t besluit rust. Even-
Minister gelukt is,
digen, dat de confis-
ren, waaruit de pre-
etaald worden, een
de eigendomsrechten
t van dit plan dan
, evenzoo heeft hij
overtuigd, dat de
geestelijke kantoren
gen, daarop een recht
om de Koning de
menten ook verder
er Hervormde Kerk

op dit Koninklijk
weest een memorie,
de Hervormde Kerk
andigd. Hierin werd
bestreden, dat toen
worden ingenomen,
er predikanten, wijl
assen geschiedden,
n worden uit 's lands
erecht werd er op
t was, wijl die trac-
eel genomen, voort-
n fondsen, die oor-
goederen waren ge-
oor den dienst der
loor den Souverein
egewezen aan de
genot van de in-
door de Hervormde
t recht een onver-
rleend. Dat deze
zij er aan toe, onder
lden gestaan, had
tot een gedeelte
kt, als de fondsen
ergelijke openbare
oorende. Voorna-
dit het geval was
het geestelijk kan-
toor toch bestond
ederen van bijzon-
ten tijde der Kerk-
stiende eeuw aan-
elligen last van den
ht tot één fonds,
emeenten bestuurd
en daarin saamge-
k beding aan de

eene en met belofte aan de andere zijde, dat de Staat uit de inkomsten van die goederen voor het onderhoud der hervormde predikanten en der hervormde gemeenten zorgen zoude. De genoemde goederen waren derhalve onder het bestuur van den Staat de eigendom van de hervormden gebleven en tot het gemelde doel bestemd. [2])

Al heeft dit betoog den Koning niet verhinderd op voorstel van zijn Minister van Financiën deze goederen uit de geestelijke kantoren over te brengen in 's lands kas, de verplichting, die daartegenover op 's lands kas werd gelegd om de predikantstractementen te betalen, en de uitdrukkelijke verzekering, dat de predikanten der Hervormde Kerk gelijk vroeger hun tractementen zouden ontvangen, toont toch, dat de Koning met de rechten der Kerk wel degelijk rekening heeft gehouden. Volkomen terecht merken Ypey en Dermout daarom op, dat de Koning door dezen maatregelen het *recht* der Hervormden als niet gekrenkt schijnt beschouwd te hebben[3]). Al mochten de gedeputeerden der Noord- en Zuid-Hollandsche Synoden dan ook bezwaren tegen dit besluit hebben ingebracht, die bezwaren golden meer de moeilijkheden, die daaruit in de toekomst konden voortkomen, dan dat men meende, dat hiermede aan de rechten der Kerk op zichzelf afbreuk werd gedaan.[4])

Metterdaad was het gevaar, dat deputaten dezer synoden van de toekomst voorzagen, niet denkbeeldig, zooals de geschiedenis wel geleerd heeft. Door aan het afzonderlijk bestaan der geestelijke kantoren een einde te maken en hun fondsen in 's lands schatkist te storten, waren deze fondsen zelf nu verdwenen en hing het af van den toestand der schatkist, of deze nog bij machte was aan de haar opgelegde verplichting te voldoen. Het is dan ook bekend, hoe, toen Koning Lodewijk abdiceerde en Nederland nu als wingewest bij het Fransche Keizerrijk werd gevoegd, de toestand van de schatkist zoo beroerd werd, dat van de verplichte uitbetaling der predikantstractementen zoo goed als niets gekomen is. Hoe rampzalig de toestand der predikanten tijdens dit Napoleontisch bewind is geweest, behoeft hier wel niet geteekend te worden. Het is dan ook niet alleen voor heel ons land, maar ook voor de Kerk een verademing geweest, toen aan Napoleons heerschappij een einde werd gemaakt, de onafhankelijkheid van Nederland werd hersteld en nu een Oranjevorst den troon besteeg. Alle hoop was, ook van de Kerk, op den Souvereinen vorst gevestigd.

Koning Willem I heeft, wat de financiën der Kerk betreft, deze hoop niet teleurgesteld. Reeds bij zijn Koninklijk besluit van 1814 heeft hij zorg gedragen, dat de tractementen wederom aan de predikanten uit 's Lands schatkist zouden worden uitbetaald, en dat op denzelfden voet als vroeger was geschied.

Ook bij dit Koninklijk besluit nu, meent Mr. van Apeldoorn, is van een erkenning van *rechten* der Kerk geen sprake geweest, maar zou, evenals bij het Besluit van Koning Lodewijk, alleen het belang, dat de Staat had bij den godsdienst, den doorslag hebben gegeven. M. a. w. er zou sprake zijn geweest van staatssubsidie, niet van een verplichting, die de Staat op zich had genomen wegens de confiscatie der geestelijke en kerkelijke goederen.

Nu moet, ook bij dit Koninklijk besluit, wel in het oog worden gehouden, dat Koning Willem I evenals Koning Lodewijk de betaling der tractementen niet alleen wilde doen toekomen aan de predikanten der Hervormde Kerk, maar evenzeer aan de dienaren der andere Kerken, voorzoover de Schatkist dit toestond. Van een recht, dat deze andere Kerken konden doen gelden tegenover den Staat, kon evenwel geen sprake wezen. De tractementen aan deze Kerken uitgekeerd, berustten niet op een rechtsaanspraak, maar op gunst. Of wil men liever, omdat de Staat het in zijn belang achtte de dienaren van den godsdienst te bezoldigen, bepaaldelijk ook met het doel, gelijk werd uitgesproken door den Commissaris van kerkelijke zaken, om de leeraars van den godsdienst nader aan den Staat te hechten, aangezien de aard der zaak het medebracht, dat de *bezoldigde zich moest verbonden achten aan den bezoldiger*. Reeds op dien grond achtte men het wenschelijk, de betaling van alle tractementen onmiddellijk uit 's Lands kas te doen geschieden, en deze niet als last aan de gemeenteleden op te leggen. De Kerken zouden daardoor tegenover den Staat te onafhankelijk worden. Maar hierbij kwam een tweede grond. Zulk een maatregel zou ook onbillijk wezen tegenover de hervormde gemeenten. Immers, zoo verklaarde de Commissaris, de geheele last om voor hare predikanten te zorgen, zou dan neerkomen op die hervomde gemeenten, die voorheen pastorie-goederen hadden bezeten, waaruit hare predikanten konden onderhouden worden, maar deze aan den Souverein hadden afgestaan, terwijl daarentegen die Kerken, die in het bezit van hare pastorie-goederen gebleven waren, daaruit hare predikanten zouden kunnen bezoldigen en geen kerkelijke belasting zouden te betalen hebben. [5])

Het Koninklijk besluit zelf stelt dan ook het staatsbelang op den voorgrond: »Overwegende, zoo luidt het, dat de belangen van den Staat zoo wel als van den godsdienst vorderen, dat zorg wordt gedragen voor de betaling der tractementen, welke vóór de inlijving dezer landen in het Fransche rijk van 's lands wege zijn betaald geworden.« Maar daaraan wordt toegevoegd in de tweede plaats — en juist dit laat Mr. Van Apeldoorn wederom weg: overwegende dat de na den jare 1795 genomene dispositiën over de vernietiging van de fondsen der kantoren van de geestelijke goederen, alsmede de afschaffing van de voormaals genotene rantsoenpenningen, thans te meer voorziening van betaling der tractementen uit andere fondsen gebieden«, besluit de Koning, dat de tractementen, welke tot den 31 Dec. 1810 uit 's lands kas aan de predikanten der Hervormde Kerk zijn betaald geworden, voortaan, te rekenen van 1 Dec. 1813, weder uit 's lands kas op denzelfden voet zullen worden voldaan.

De grond, waarop dit Koninklijk besluit rust, is dus niet alleen het belang van den Staat en den godsdienst, maar ook, dat de *fondsen van de geestelijke kantoren*, waaruit vroeger de predikantstractementen betaald werden, *door den Staat vernietigd waren*. Er is dus wel degelijk in dit Koninklijk besluit een verband gelegd tusschen de confiscatie dezer goederen ten bate van de schatkist en de verplichting om te zorgen, dat nu uit andere fondsen in de betaling der tractementen werd voorzien. Zoo ligt in dit Koninklijk besluit, zij het dan ook zijdelings, de erkenning, dat door deze »dispositiën« aan de Kerken onrecht is aangedaan, een onrecht, dat hersteld diende te worden. Waartoe zou anders de vermelding van deze vernietiging der fondsen in de geestelijke kantoren dienen?

[1]) YPEY EN DERMOUT. *Gesch. der Nederl. Herv. Kerk* Dl. IV blz. 372 en aant. 324.
[2]) a. w. blz. 374.
[3]) a. w. blz. 376.
[4]) a. w. blz. 383.
[5]) a. w. blz. 612.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van Mevr. de wed. H. Dijksterhuis te Zijldijk f 10; van den Heer C. Muijs, te Hilversum f 2,50.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.
Arnhem, Velperweg 88.

Uit de Pers.

In de *Zeeuwsche Kerkbode* schrijft Ds. Kerkhof het volgende over het plan, dat hier en daar weer opduikt om aan de Generale Synode te verzoeke het preekverbod voor de studenten op te heffen:

Hier en daar duikt weer een kerk, ja zelfs een classis op, die nogmaals het verzoek wil richten tot de Generale Synode van Leeuwarden om het preekverbod voor de theologische studenten in hun laatste studiejaar op te heffen.

Ieder, die sinds 1892 ons kerkelijk leven meegeleefd heeft, weet hoe er gesold is met dat preeken van de studenten. Ik dacht dat we er nu voor goed van af waren sinds het besluit der Synode van Amsterdam in 1908. Want algemeen werden de bezwaren gevoeld tegen het optreden van theologische studenten om een stichtelijk woord te spreken. Toen dan ook in 1914 te 's Gravenhage een paar particuliere Synodes wederom met een voorstel kwamen om onder bepaalde voorwaarden het preeken van studenten toe te laten, heeft de Generale Synode het preekverbod gehandhaafd, verklarende dat zij het ten zeerste afkeurde, dat sommige kerkeraden zich niet hielden aan het beslotene, maar studenten bleven uitnoodigen; en voorts wekte de Synode de classen op, er op toe te zien, dat voortaan al de kerken in haar ressort zich wachten voor deze miskenning van wat door al de kerken in Generale Synode vergaderd, is goedgevonden en bepaald.

Sinds is, zoo ver wij weten, dat Synodale besluit geëerbiedigd. In de onderscheidene classes werd bij de kerkvisitatie gedurig een nauwkeurig onderzoek ingesteld, of in de godsdienstoefeningen geen *„onbevoegde personen"* optraden. Menigmaal werd die vraag nog eens aangedikt met de bijvoeging: „Dus ook geen studenten?"

Zoo is er langzamerhand eenige *vastigheid* op dit punt gekomen in ons kerkelijk leven. En daarover mochten we ons verblijden. Het kwam ook ten goede aan hen, die zich voorbereidden voor den Heiligen Dienst. Want hoe men de zaak ook wende of keere, hoe men de schijnbare voordeelen van 't spreken in 't openbaar moge uitmeten, per slot van rekening lijdt toch de studie er onder en neigt de student er toe, alle krachten op het uit preeken gaan te concentreeren.

Ook werd er indertijd op één der Generale Synodes met recht nadruk op gelegd, dat het toch niet aanging, dat iedere keer een volgende Synode de besluiten eener voorafgaande Synode weer op zij zette of omkeerde. Beslissingen eener Synode zijn niet een spelletje van kruis of munt. Voor den goeden gang in ons kerkelijk leven is vastigheid noodig. Vandaar dan ook, dat we het jammer vinden, dat er thans weer kerken komen met een verzoek om 't preeken aan studenten van het laatste jaar toe te staan. De argumenten *voor* en *tegen* zijn op onderscheidene achtereenvolgende Synodes overwogen. Het *tegen* kreeg ten slotte krachtig de overhand. 't Is verstandig, dat onze kerken zich daaraan nu houden.

Er wordt natuurlijk door de kerken, die met dit verzoek komen, gewezen op het groote aantal vacatures in onze kerken en op de lange lijsten van „leesdiensten". En wanneer een kerk zelve tot de vacante behoort, dan gaat zij allicht er iets voor voelen, om 's Zondags een student in haar midden te zien optreden, zonder er dieper over na te denken, welke kwade gevolgen dat kan hebben voor de studenten als zoodanig. Zulk eene kerk denkt allicht egoistisch: „We zijn — al was 't dan ook geen Bediening des Woords — toch maar weer geholpen". Het verzoek om te mogen preeken, — 't is wel opmerkelijk! — gaat nooit van heeren studenten uit, maar altoos weer van kerken. En die kerken verzuimen er over na te denken, dat zij feitelijk de theologische studenten in verleiding zoeken te brengen. Ook is het gevaar lang niet denkbeeldig, dat studenten niet alleen onrijpe vruchten opdisschen, maar zoolang zij nog geen examen in de dogmatiek deden, of nog niet kerkelijk werden onderzocht, allerlei onzuivere leer der gemeente aanbieden. Schrijver dezes weet uit zijn eigen studentenjaren, dat een theologisch student Zondag op Zondag in de Gereformeerde kerken gepreekt heeft, die later nooit Dienaar des Woords in haar midden is geworden, maar integendeel puur modern. Wat kan die student in zijn „stichtelijke woorden", die hij sprak, reeds destijds de gemeente niet al verkeerde idéeën in zijn onrijpe vruchten geboden hebben!

Ongetwijfeld, er is in onze dagen predikantennood. Wie zou het durven tegenspreken? En het is voor een kleine kerk ook niet aangenaam, als er behoudens één enkele vacaturebeurt in de maand, altoos leesdienst moet worden gehouden. Maar dat euvel moet dan op andere manier verholpen worden. Er moeten middelen aangewend om steeds meerdere personen te verkrijgen, die naar het leeraarsambt staan. En de kerken, die een eigen Dienaar des Woords hebben, moeten zoo mild mogelijk zijn in het uitleenen van haar Dienaar aan vacante kerken in haar nabuurschap. Bovendien is ook een goede maatregel, dat vacaturediensten niet geschieden door voor een *heelen* Zondag, maar door slechts voor *één dienst* den predikant af te staan. Dan krijgt de vacante gemeente op die manier tweemaal per maand op verschillende Zondagen bediening des Woords. Alleen wanneer de reisgelegenheden zulks niet toelaten, is die maatregel geheel en al uitgesloten.

In de laatste jaren doet zich het verschijnsel voor, dat studenten, na hun candidaatsexamen aan Universiteit of Theologische School te hebben afgelegd, nog niet aanstonds voor een beroep in aanmerking wenschen te komen. De kranten melden dan wel eens, dat zulke candidaten, ook na afgelegd praeparatoir-examen, zich „nog niet beroepbaar wenschen te stellen". Die manier van uitdrukken deugt niet. De *classis* stelt iemand beroepbaar, als het onderzoek met goed gevolg afliep; maar *niet* de candidaat. Hij laat zich kerkelijk examineeren, en dan hebben de kerken eenigen waarborg, dat hij bij 't spreken van een stichtelijk woord geen onzuivere leer zal verkondigen.

Nu kunnen er bij hem onderscheiden motieven zijn om voorloopig nog niet beroepen te willen worden. Die zaak laten we nu voor 't oogenblik eens rusten.

Intusschen kan hij heel wat kerken Zondag op Zondag dienen en tegelijkertijd een kijk ontvangen op ons kerkelijk en geestelijk leven in de onderscheidene deelen des lands. Zoo'n candidaat doet bij zijn rondreis heel wat ervaringen op, die hem later te pas kunnen komen. Ik begrijp nooit goed, *waarom* dat den studenten zoo euvel wordt geduid!

„Men kan toch niet *blijven proponeeren!*" wordt u dan toegevoegd.

Welneen, dat is zoo. Maar de ervaring heeft wel geleerd, dat de meesten reeds *binnen het jaar*, en de anderen toch zeker binnen de *twee* jaar met dat „proponeeren" ophouden.

Voortzetting van de studie na afgelegd candidaatsexamen is m.i. geen kwaad, maar zelfs iets gewenschts. In elk geval vind ik het nog minder gewenscht, dat van den praeparatoir geëxamineerde *geëischt* zal worden, dat hij zich aanstonds beschikbaar zal stellen voor eene beroeping.

Wordt die *eisch* vanwege de kerken gesteld, dan zal 't resultaat zijn, dat *nog minder* studenten een stichtelijk woord kunnen spreken, want dan moeten zij hun praeparatoir examen verdagen tot zij aanstonds naar het ambt willen staan.

Me dunkt, de kleine vrijheid die aan doorstudeerenden alsdan wordt gegund, komt sommige kerken ten goede en is voor de preekende candidaten niet nadeelig. Als veiligheidsklep, dat deze vrijheid niet zou misbruikt worden, kon een zekere termijn (bijv. twee jaar) gesteld worden.

Maar 't *preekverbod* van *studenten* moet o.i. met kracht *gehandhaafd* blijven.

We zijn het hiermede geheel eens.

Voor Kinderen.

IN VREEMDE HAVEN.

IV.

Twee Vrienden.

We hebben Hendrik Crul verlaten terwijl hij op het veld bezig was takkenbossen te binden, in welk werk hij gestoord werd door een hem niet onbekend geluid, een getuit alsof iemand hem een teeken gaf. Hij zag om en bespeurde nu vlak bij Kris Klaver, zijn vriend met wien we reeds kennis maakten.

»Goeden morgen«. Je bent er vroeg bij begon deze.«

»Niet voor mijn genoegen«, zei Hendrik, »ik moest wel.«

»Was het weer mis? Gaat het thuis nog niet beter?«

»Ik heb geen thuis«, was het bittere antwoord. »Het is nog net zooals altijd. Maar 't is de schuld van den boer; dat zeg ik. Hoor zelf, en zeg dan eens of Helpman gelijk heeft.«

»Wat is er dan gebeurd?«

»Wel gisteravond kwam de boer heel boos thuis. Hij had de staldeuren open gevonden, terwijl zij al lang moesten gesloten zijn. De schuld daarvan gaf hij aan Jan zijn oudsten zoon, die ook niet voor de poes is. Hij zei, wel degelijk de deuren te hebben gesloten, en ik moet zeggen al is hij mijn vriend niet, hij had gelijk. Ik had het hem zelf zien doen. Toen Helpman tegen Jan opspeelde, kon ik niet laten den zoon tegen den vader te helpen, die ongelijk had.

Maar nu werd het nog erger. Tenslotte pakte Helpman een mattestok die voor de hand lag, en ranselde op zijn zoon en mij los. De moeder kwam er aan te pas, 't werd een herrie als ik 't huis bij mijn ouders nooit heb beleefd".

»Maar," vroeg Kris »hoe kwamen die deuren dan weer open?"

»Al een week lang had ik gezien, dat de wervels stuk waren. Zij hielden niet meer. 't Is heel begrijpelijk, dat gisteravond toen het zoo woei de deuren weer opensprongen. Ik heb het ook nog gezegd, maar Helpman was te boos om naar rede te luisteren. Misschien wist hij ook wel dat hij uit gierigheid geen nieuwe wervels had willen maken. We gingen natuurlijk heel laat naar bed en zeker om ons te sarren, en mij allereerst, stond de boer vroeg op. Na de korte nachtrust moest ik alweer naar het land zooals je ziet, waar ik nu sta te blauwbekken van de kou".

»Dat begrijp ik."

»Zoodra ik van morgen", ging Hendrik voort den boer zoo hoorde te keer gaan, begreep ik »dat het zaak was hem uit den weg te blijven. Maar ja wel! Juist toen ik de zoldertrap af wou gaan, zag Helpman mij. Hij riep mij dreigend toe: »Denk aan de takkenbossen! Voor het ontbijt moet het in orde zijn." En zoo moest ik dan in de kou op weg, zonder zelfs een kopje warme koffie of een korst brood gehad te hebben. Och, leefden vader en moeder nog maar."

En de arme Hendrik barstte uit in bittere tranen.

»Kom troost je maar" sprak Kris bemoedigend. »Ik heb al vast een goede boodschap voor je. Vader en moeder willen dat je aanstaanden Zondag den heelen dag bij ons blijft. Dan zul je het beter hebben dan bij Helpman".

»Zeker; maar Maandag begint het lieve leven weer. Ik ben wel ongelukkig. O Kris wat zou ik graag in je plaats wezen, en dat kun je tegen mij niet zeggen."

»Neen wezenlijk niet," antwoordde Kris eerlijk. »Maar is er niets aan te doen, bij voorbeeld dat je bij een ander komt. Spreek er eens over met een van de diakens. Vader zegt die zijn er toch voor, en kunnen je allicht een beter t'huis bezorgen. Ook moeten ze van tijd tot tijd gaan kijken hoe je het maakt en of je het goed hebt. Komen ze wel eens?"

»Ik heb er in al die maanden nog nooit een bij Helpman gezien. Bovendien, als ik dorst klagen zou Helpman het mij zeker dubbel en dwars betaald zetten«.

»'t Is toch ellendig«, riep Kris. »Ik zou dien naren vent!....«

Maar eensklaps zweeg hij, bukte zich en school weg achter een hoop takkenbossen. Wat verbaasd keek Hendrik hem aan. Maar weldra begreep hij wat Kris deed. Op korten afstand verscheen namelijk op den weg de hatelijke gestalte van boer Helpman. Weldra bevond hij zich vlak bij Hendrik, doch Kris kon hij niet zien.

»Ik kom eens kijken" sprak hij barsch, »of je wel voortmaakt. Vóór achten moet je thuis wezen en het werk afgeloopen. Ben je niet op tijd, dan vindt je den hond in den pot. Goeien morgen; werk pleizierig".

Hendrik balde de vuist terwijl zijn baas zich verwijderde. Nu kwam Kris weer te voorschijn, en er volgde nog een kort gesprek, waarin Helpman er niet makkelijk afkwam. Toen ging Kris heen om boodschappen in de stad te doen. »Denk om Zondag«, sprak hij bij het afscheid.

Nu, er was weinig gevaar, dat Hendrik de uitnoodiging vergeten zou. Zondag ging hij uit de kerk met Kris mee, en werd door diens ouders even hartelijk ontvangen als altijd. Hij had een heerlijken dag die hem veel te gauw om was. Het was hier een christelijk gezin en daarin was Hendrik gewoon geweest te verkeeren. Thans was dit helaas anders. 's Middags had hij een lang gesprek met den man des huizes, dien hij alles vertelde van zijn droevig leven als uitbestede wees. De baas, al had hij reeds vroeger veel gehoord, luisterde toch aandachtig en dat deed Hendrik goed. Dat er voor het aandachtig luisteren nog een bizondere reden was, zullen wij spoedig zien.

Den Woensdag na dien Zondag, ging boer Klaver op een avond naar een der diakens, en wel naar dengene die de vergadering leidde, als de armenverzorgers bijeen kwamen, dus hun voorzitter. Hij vertelde dezen, wat hij gehoord had over de wijze waarop Hendrik Crul bij Helpman werd behandeld.

»Ik geloof niet, dat de jongen liegt", voegde Klaver er bij, »maar toch is het billijk, om eens te hooren wat de anderen zeggen. U weet natuurlijk hoe het toegaat, want u komt er in huis.«

De voorzitter — een bakker van beroep — keek wat verlegen, te meer wijl hij in de bakkerij alles moest gereed maken voor het nachtwerk. dat toen nog in haast alle bakkerijen voorkwam. Het bezoek kwam even ongelegen als het gezegde van Klaver. Het ging toch moeilijk, dezen te vertellen, dat hij, de voorzitter, nog geen enkele maal bij Helpman was geweest om naar Hendrik te zien.

Boer Klaver begreep er trouwens alles van, of liever hij wist het reeds.

»Hoor eens«, zei hij tot den bakker: »Zou het niet mogelijk zijn, Hendrik Crul bij een ander in den kost te doen. Ik ken den jongen. Hij is goedhartig en dienstvaardig ook. Maar bij Helpman schijnt hij niet te kunnen aarden. Of het aan hem of aan het gezin ligt, weet ik niet. Maar in elk geval zou het goed zijn, zoo we voor Hendrik een beter kosthuis konden vinden«.

HOOGENBIRK.

Buitenland.

Duitschland.

In Duitschland is de vraag urgent: »hoe moet de kerk opnieuw gebouwd worden?« Van Gereformeerde zijde wordt aangedrongen op de handhaving van de kerkelijke tucht. »Het weder oefenen van die tucht, op de wijze der vaderen, is voor onze Gemeente, niet alleen gewenscht, maar een gebiedende noodzakelijkheid«, zoo lezen wij in de *Ref. Kztg.*

Wanneer de Kerk zich er toe beperkt om de leer zuiver te laten bedienen en daarbij ook geregeld de armen te verzorgen, dan houdt zij op een opvoedingsinstituut voor het volk te zijn en vervult hare roeping niet meer, de heilige majesteit Gods feitelijk in het leven der Gemeente tot openbaring te brengen. De Gereformeerde Kerk loopt gevaar even als de Luthersche aan verwording te worden prijsgegeven, als zij meent dat hare taak volbracht is, wanneer het haar gegeven is aan ieder troost en heil aan te bieden. De eere van Christus eischt heden, niet minder dan in vervlogen dagen, dat de georganiseerde Gemeente zich er ernstig op toelegge, dat het gemeentelijk leven geheiligd worde.

Wel brengt men daar tegen in, dat dit wel in vrije, kleine Gemeenten gaat, maar niet in een groote Kerk. De geschiedenis leert het anders. In de dagen der Gereformeerde vaderen hebben niet alleen de kleinere doopsgezinde secten, maar ook de groote kerkelijke gemeenschappen in Oost-Friesland, en aan den Neder-Rijn zeer getrouw en met goed gevolg eeuwen lang de tucht uitgeoefend.

De massa die het kerkelijk leven ontwend is, zal niet meer te vinden zijn, om zich aan de kerkelijke tucht te onderwerpen, en een vrijwillig zich losmaken van de Kerk boven een daaruit gesloten worden verkiezen. Maar daarom moet men des te meer onderscheid maken tusschen de eigenlijke Gemeenteleden, de »huisgenooten des Geloofs«, de Avondmaalsgemeente en zij die »buiten zijn«. Wanneer de Gemeente met ernst tucht uitoefent, zal er van haar aantrekkingakracht uitgaan. Zelfs zal hare aantrekkingskracht vermeerderen, naarmate de Gemeente zich door de herderlijke Gemeentetucht voortdurend reinigt.

De kracht van de kerk der toekomst, haar invloed op het geheel des Volks en de achting die zij van de wereld geniet, zal niet afhangen van een nog zoo democratische Kerkenordening, maar daarvan, of zij den moed hebben zal van hare leden te eischen, dat zij een Christelijk leven leiden, daarbij alle middelen der herderlijke tucht aanwendend, om dit doel te bereiken — tot uitsluiting toe van het lid, dat zich tegen den Geest van Christus verzet en de gemeenschapsplichten verzuimt. Hoe meer deze dure plicht erkend, en hoe moediger en ernstiger deze taak aangevat wordt, hoe meer zal het getal van hen, die zich aan die tucht willen onderwerpen, toenemen. Een dergelijke georganiseerde, onpartijdige werking tegen de machten van den booze in haar eigen gelederen, zal de Kerk haar verloren achting, zoowel bij de vijanden der Kerk als bij de sekten, teruggegeven, en haar opnieuw tot het geweten des volks maken.

Aldus het betoog in het Duitsche Gereformeerde orgaan, dat wij in hoofdzaak weergaven en beamen, al zouden wij den geachten schrijver, pastoor Kochs van Emden in bedenking willen geven, de *Politica ecclesiastica* van Voetius te bestudeeren. Dan zal hij, dunkt ons, niet langer spreken kunnen van een »enge kring van beijdende leden, waarom zich daarmede los samenhangend een breedere kring vormt van hen, die door de Gemeente gedragen, om in het heiligingsleven der Gemeente getrokken te worden.« Hiermede zijn de doopleden bedoeld, die echter als *membra incompleta* niet los aan de gemeente hangen, maar nauw met haar verbonden zijn.

Zweden. Eene proclamatie van den Koning.

Koning Gustaaf van Zweden heeft eene proclamatie uitgevaardigd, welke bestemd werd om in alle kerken des lands te worden voorgelezen. Daarin worden eenige dagen bestemd voor »dankzegging, vasten, verootmoediging en gebed" ter oorzake van den bedroefden staat waarin Europa verkeert, waarvoor alle landen verantwoordelijk zijn. In dit staatsstuk lezen wij het volgende:

»De georganiseerde bandeloosheid door den oorlog veroorzaakt, moest menigvuldige ellende te weeg brengen. Het is de plicht van iedereen om hare gevolgen te verkorten en te verlichten, niet om ze te verlengen en te vermeerderen. Met vreezen en beven worden wij voor de vraag gesteld, of een nieuwe wereld gebouwd zal worden op de verbrande puinhoopen van Sodom? Of is het menschdom te vergeefs door het gericht heengegaan? Schoone verwachtingen gingen in rook op. Werd niet duidelijk genoeg aangetoond, dat noch volken, noch gemeenschappen, noch afzonderlijke personen geroepen zijn tot bedekte of openlijke zelfzucht, maar tot wederkeerig vertrouwen en hulp? Nooit heeft de wereld meer behoefde gehad aan ontfermende harten. Niets brengt de volken nader tot elkander dan de werken der barmhartigheid. Behalve den honger naar brood, heerscht er een andere honger, welke zich ver buiten de hongerlijdende volken uitstrekt. De menschen hongeren naar liefde. Het grootste beletsel voor de liefde is de schijnheilige verwaandheid die Jezus scherper dan iets anders veroordeelde. Eigengerechtigheid zal niet erkennen dat er een hunkeren is naar vertrouwen, terwijl alleen vertrouwen kan uitwerken dat de menschheid het leven de moeite waard vindt.«

Dit koninklijk woord is zeer sympathiek. Het zou dit ons nog meer zijn, indien er ook in uitgesproken werd, dat het verlaten van God, de Fontein des levens, en het zich uithouwen van gebrokene bakken die geen water houden, de diepste oorzaak is van de namelooze ellende waarin de volken verzonken liggen.

China. Van twee zijden bedreigd. China weer geopend voor de Duitsche missie.

De Chineesche regeering duldt, gelijk wij meermalen mededeelden, geen opium in China. Maar nu dreigt dit land de morphineplaag. Japan heeft in Korea groote papaververlden aangelegd, laat het daaruit gewonnen opium tot morphine verwerken, om het daarna in China te brengen. Over Tsingtau dringt het in de provincie Sjangtoeng binnen en van uit Taïve wordt het in Mantsjoerije gebracht. Door Japanners wordt dus uit Korea, het land dat door Japan geannexeerd werd, China met morphine vergiftigd.

Op 1 Juli 1919 trad in N.-Amerika een wet tegen den handel in alcoholische dranken in werking. Daardoor is het bedrijf der Amerikaansche bierbrouwers stop gezet. Nu wil men de bierbrouwerijen naar China overbrengen. Chineesche studenten hebben daartegen geprotesteerd met de woorden: »Het bericht omtrent het voornemen der Amerikaansche bierbrouwers heeft onze harten met groote zorg vervuld, en wij hopen vurig dat deze brouwerijen niet naar China overgebracht zullen worden. Onze vrienden in het Westen weten hoeveel ons land door den opium geleden heeft, en hoe lang wij gestreden hebben om dit vergif weg te doen. Wij meenen dat door invoering der Amerikaansche brouwerijen China vol dronkaards inplaats van opiumrookers worden zal, en daarom hopen wij, dat het Amerika gelukken zal om ons land voor het indringen der bierbrouwerijen te bewaren.« Ook is er een groote vergadering van Zendelingen en Chineezen te Nangking gehouden, die een verzoekschrift tot de regeering gericht heeft, om maatregelen te nemen, waardoor het land voor dit nieuwe gevaar bewaard wordt.

Verblijdend is het volgend bericht. Dezer dagen kwam tot de Berijnsche Mission de mededeeling, dat de »North-China Dailey News« van 30 Sept. l. l. de volgende publicatie bracht. Peking 30 Sept. 1919. Op bevel van den president. De verordening omtrent de bureaux voor terugzending van onderdanen van vijandelijke landen wordt hiermede opgeheven. De regeering deelt een besluit mede omtrent de behandeling van Duitsche en Oosterijksche onderdanen. Dit besluit heft de verordeningen omtrent het vast verblijf en de reisbeperkingen op, laat de geïnterneerde gevangenen vrij, stelt beperking van publicatie buiten werking en laat Duitschers en Oostenrijkers in het land toe, wanneer te voren de toestemming tot verblijf van de regeering verkregen is.«

Voor de Duitsche Zending staat dus de weg naar China weder open, en schijnt ook aan het verblijf van Duitsche Zendelingen in China niets meer in den weg te staan. Het komt er nu maar op aan, dat de zendingsvrienden in Duitschland den arbeid in China met kracht voortzetten. Aan personen die tot dit werk kunnen ingaan, ontbreekt het niet. Maar het geld! Een wissel van duizend mark is in het buitenland slechts vijftig gulden waard! De contra-revolutie die plaats had, bracht daarin vooralsnog geen verbetering. Dit is een schier onoverkomelijke moeiijkheid voor de Duitsche Zending. Het geloof kan bergen verzetten.

WINCKEL.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

Het voorstel-van Reenen begint vruchten te dragen.

Het volgende schrijven werd dezer dagen ontvangen:

»Wil mij voortaan voor *f* 100 per jaar noteeren en met October a.s. reeds over het bedrag beschikken.

Deze bijdrage is overeenkomstig het voorstel van Ds. R. van Reenen".

Aanhouden is het wachtwoord.

Zeker, er moet veel gegeven worden. Maar nog nooit heeft iemand iets gegeven wat hij niet ontvangen heeft.

Er zijn groote plannen, reeds uitgevoerd en nog in ontwerp.

Uitgevoerd en schitterend uitgevoerd het plan van den Nederlandschen bond van Jongelingsvereenigingen op Gereformeerden grondslag.

Een begin is gemaakt met het plan om het Studiefonds der Vrije Universiteit te versterken. Overal zullen zeker de H H. oud-studenten en zij die nog studeeren aan de Vrije Universiteit zich opmaken om de bedoelde *f* 50.000 bijeen te brengen.

Er komen dagelijks bijdragen in voor genoemd doel, maar het moet meer worden. Men neme goede nota van de circulaire die pas verzonden is, waarop de gelden zijn verantwoord tot op den dag van afzending.

Teikens te verantwoorden kost veel geld.

Bij ontvangst van een bedrag wordt den afzender een nieuw stortingsbiljet gezonden, zoodat er weer kan worden geremitteerd. Het grootste plan dat komt nog. Op de Deputatenvergadering is besloten een millioen gulden bijeen te brengen. Hiervan zal o.m. *f* 150.000 worden bestemd voor een Kuyper-katheder.

Dr. Kuyper heeft ons veel geld gekost. Dat moest ook.

Wie de *vrijheid* wil, moet allereerst zorgen in eigen onderhoud te voorzien.

In de gevangenis behoeft men voor niets te zorgen, maar de vrijheid is zoek.

Gelijkheid bestaat dan, indien ieder naar vermogen medewerkt om de verkregen vrijheid te handhaven en zoo het moet te vermeerderen.